ΑΠΟΦΑΣΗ ΤΟΥ ΔΙΚΑΣΤΗΡΙΟΥ (δεύτερο τμήμα)
της 16ης Ιουνίου 1994 *

Στην υπόθεση C-132/93,

που έχει ως αντικείμενο αίτηση του Arbeitsgericht Elmshorn (Ομοσπονδιακή Δημοκρατία της Γερμανίας) προς το Δικαστήριο, κατ' εφαρμογήν του άρθρου 177 της Συνθήκης ΕΟΚ, με την οποία ζητείται, στο πλαίσιο της διαφοράς που εκκρεμεί ενώπιον του αιτούντος δικαστηρίου μεταξύ

Volker Steen

και

Deutsche Bundespost,

η έκδοση προδικαστικής αποφάσεως ως προς την ερμηνεία της αποφάσεως του Δικαστηρίου της 28ης Ιανουαρίου 1992, C-332/90, Steen (Συλλογή 1992, σ. I-341).

ΤΟ ΔΙΚΑΣΤΗΡΙΟ (δεύτερο τμήμα),

συγκείμενο από τους G. F. Mancini, πρόεδρο τμήματος (εισηγητή), F. A. Schockweiler και J. L. Murray, δικαστές,

* Γλώσσα διαδικασίας: η γερμανική.

γενικός εισαγγελέας: M. Darmon
γραμματέας: R. Grass

λαμβάνοντας υπόψη τις γραπτές παρατηρήσεις που κατέθεσαν:

— η Ομοσπονδιακή Δημοκρατία της Γερμανίας, εκπροσωπούμενη από τους Ernst Röder και Claus-Dieter Quassowski, αντιστοίχως Ministerialrat και Regierungsdirektor στο Ομοσπονδιακό Υπουργείο Οικονομίας.

— η Ιταλική Δημοκρατία, εκπροσωπούμενη από τον καθηγητή Luigi Ferrari Bravo, διευθυντή της υπηρεσίας διπλωματικών διαφορών του Υπουργείου Εξωτερικών, επικουρούμενο από τον Pier Giorgio Ferri, avvocato dello Stato.

— Η Επιτροπή των Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων, εκπροσωπούμενη από τους Δημήτριο Γκουλούση, νομικό σύμβουλο, και Horstpeter Kreppel, δημόσιο υπάλληλο κράτους μέλους αποσπασμένο στη νομική υπηρεσία της Επιτροπής.

έχοντας υπόψη την έκθεση τον εισηγητή δικαστή,

αφού άκουσε τον γενικό εισαγγελέα που ανέπτυξε τις προτάσεις του κατά τη συνεδρίαση της 10ης Μαρτίου 1994,

εκδίδει την ακόλουθη

Απόφαση

1 Με Διάταξη της 16ης Μαρτίου 1993, η οποία περιήλθε στο Δικαστήριο στις 31 Μαρτίου 1993, το Arbeitsgericht Elmshorn υπέβαλε, δυνάμει του άρθρου 177 της Συνθήκης ΕΟΚ, ένα προδικαστικό ερώτημα ως προς την ερμηνεία της αποφάσεως του Δικαστηρίου της 28ης Ιανουαρίου 1992, C-332/90, Steen (Συλλογή 1992, σ. I-341, στο εξής: απόφαση Steen).

2 Το ερώτημα αυτό ανέκυψε κατά την εκδίκαση διαφοράς μεταξύ του Steen, Γερμανού υπηκόου, και του Deutsche Bundespost σχετικά με θέση εργασίας που χαρακτηρίζεται από τον κωδικό Dp A7 Pt/M και της οποίας τα καθήκοντα ορίζονται ως «εργασίες συντηρήσεως παρεχόμενες από τεχνικό μέσης κατηγορίας (...), εποπτική δραστηριότητα και διαχείριση αποθήκης».

3 Το 1985, ο Steen άρχισε εκπαιδευτική άσκηση δύο ετών υπό καθεστώς σχέσεως ιδιωτικού δικαίου, προκειμένου να προσληφθεί στην ως άνω θέση, και, σύμφωνα με την απόφαση του Ομοσπονδιακού Υπουργού Ταχυδομείων και Τηλεπικοινωνιών της 14ης Μαΐου 1985, δήλωσε ότι δεσμεύεται να αποδεχθεί τον διορισμό του ως δημοσίου υπαλλήλου, μετά την ολοκλήρωση της εκπαιδεύσεώς του και υπό την επιφύλαξη ότι θα επιτύχει στις εξετάσεις. Κατά το τέλος της εκπαιδευτικής ασκήσεώς του, ο Steen ανακάλεσε τη δήλωσή του και ζήτησε να προσληφθεί στην επίμαχη θέση υπό καθεστώς σχέσεως ιδιωτικού δικαίου. Κατά τον κρίσιμο χρόνο, η αμοιβή του Steen στη θέση Dp A7 Pt/M ήταν υψηλότερη από αυτήν που θα ελάμβανε εάν τελούσε υπό το καθεστώς δημοσίου υπαλλήλου.

4 Κατόπιν της απορρίψεως του αιτήματός του, ο Steen μετατέθηκε σε θέση υπαγόμενη σε κατώτερη μισθολογική κατηγορία. Ως εκ τούτου, άσκησε αγωγή ενώπιον του Arbeitsgericht Elmshorn κατά της ως άνω αποφάσεως μεταθέσεως, προβάλλοντας τον ισχυρισμό ότι, κατά το μέτρο που η πρόσληψη σε θέσεις δημοσίων υπαλλήλων επιφυλάσσεται μόνο στους Γερμανούς υπηκόους, οι τελευταίοι είναι οι μόνοι που δεν μπορούν να κατέχουν για αόριστο χρονικό διάστημα, ως εργαζόμενοι βάσει συμβάσεως ιδιωτικού δικαίου, θέσεις όπως η επίμαχη και υφίστανται κατά συνέπεια δυσμενή διάκριση υπό την έννοια των άρθρων 7 και 48 της Συνθήκης, σε σχέση με τους υπηκόους των άλλων κρατών μελών.

5 Το Δικαστήριο, με την απόφαση Steen, απάντησε στο Arbeitsgericht Elmshorn το οποίο, του υπέβαλε εντός αυτού του πλαισίου, προδικαστικό ερώτημα ως προς

τις ως άνω διατάξεις της Συνθήκης, ότι ο υπήκοος κράτους μέλους, ο οποίος δεν άσκησε ποτέ το δικαίωμα ελεύθερης κυκλοφορίας στο εσωτερικό της Κοινότητας, δεν μπορεί να επικαλείται τα άρθρα 7 και 48 της Συνθήκης ΕΟΚ σε σχέση με καθαρά εσωτερικές καταστάσεις.

6 Το εθνικό δικαστήριο, διατηρώντας αμφιβολίες ως προς την απάντηση αυτή, με την από 16 Μαρτίου 1993 Διάταξή του θεωρεί ότι οι Γερμανοί υπήκοοι υφίστανται δυσμενή διάκριση σε σχέση με τους υπηκόους των άλλων κρατών μελών, όσον αφορά ιδίως τις συνθήκες προσβάσεως και αμοιβής στην επίδικη θέση.

7 Θεωρώντας ότι η κατάσταση αυτή μπορεί να αντιβαίνει στο άρθρο 3, παράγραφος 1, του Θεμελιώδους Νόμου της Ομοσπονδιακής Δημοκρατίας της Γερμανίας, βάσει του οποίου «Όλοι οι άνθρωποι είναι ίσοι ενώπιον του νόμου», το Arbeitsgericht Elmshorn ανέστειλε εκ νέου τη διαδικασία και υπέβαλε στο Δικαστήριο το ακόλουθο προδικαστικό ερώτημα:

«Πρέπει να ερμηνευθεί η απόφαση του Δικαστηρίου των Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων της 28ης Ιανουαρίου 1992 επί της υποθέσεως C-332/90 υπό την έννοια ότι απαγορεύεται στο εθνικό δικαστήριο να εφαρμόσει, επί καθαρώς εσωτερικής καταστάσεως, διατάξεις του κοινοτικού δικαίου ή υπό την έννοια ότι, ελλείψει σχετικής δικαιοδοσίας του Ευρωπαϊκού Δικαστηρίου, το εθνικό δικαστήριο είναι αρμόδιο, ως ο κατά νόμο δικαστής υπό την έννοια του άρθρου 101, παράγραφος 1, δεύτερο εδάφιο, του Grundgesetz (Θεμελιώδους Νόμου), της Ομοσπονδιακής Δημοκρατίας της Γερμανίας, εφόσον προβάλλεται παράβαση του άρθρου 3, παράγραφος 1, του ως άνω Grundgesetz, να εξετάσει, ως προκριματικό ζήτημα, εάν υπάρχει διάκριση εις βάρος των ημεδαπών, επειδή το κοινοτικό δίκαιο έχει ως αποτέλεσμα να περιέρχονται οι Γερμανοί υπήκοοι σε δυσμενέστερη θέση σε σχέση με τους υπηκόους άλλων κρατών μελών;»

8 Με το ερώτημα αυτό, το εθνικό δικαστήριο θέτει κατ' ουσίαν το ζήτημα εάν, παρά το γεγονός ότι, σύμφωνα με την απόφαση Steen, το κοινοτικό δίκαιο δεν εφαρμόζεται στην προκειμένη περίπτωση, μπορεί το δικαστήριο αυτό να εκτιμήσει τη δυσμενή διάκριση, την οποία επικαλείται ο Steen, υπό το φως του εθνικού δικαίου και να συναγάγει τις συνέπειες.

9 Αρκεί συναφώς η διαπίστωση ότι η απόφαση Steen δεν μπορεί να έχει κανένα άλλο αποτέλεσμα από τον αποκλεισμό της δυνατότητας επικλήσεως του κοινοτικού δικαίου σε μια καθαρώς εσωτερική κατάσταση.

10 Αντιθέτως, εναπόκειται στο εθνικό δικαστήριο, το οποίο αντιμετωπίζει ένα ζήτημα εσωτερικού δικαίου, να εκτιμήσει εάν υπάρχει δυσμενής διάκριση στο πλαίσιο του δικαίου αυτού και εάν και πώς μπορεί αυτή να εξαλειφθεί.

11 Συνεπώς στο προδικαστικό ερώτημα πρέπει να δοθεί η απάντηση ότι το κοινοτικό δίκαιο δεν εμποδίζει τα εθνικά δικαστήρια να εξετάζουν αν συμβιβάζεται προς το σύνταγμα του οικείου κράτους μέλους εθνικός κανόνας ο οποίος θέτει σε δυσμενέστερη θέση, σε σχέση με τους υπηκόους των άλλων κρατών μελών, τους ημεδαπούς εργαζομένους οι οποίοι βρίσκονται σε κατάσταση που δεν συνδέεται κατά οποιονδήποτε τρόπο προς μια από τις καταστάσεις που ρυθμίζει το κοινοτικό δίκαιο.

Επί των δικαστικών εξόδων

12 Τα έξοδα στα οποία υποβλήθηκαν η Γερμανική και η Ιταλική Κυβέρνηση και η Επιτροπή των Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων, οι οποίες κατέθεσαν παρατηρήσεις στο Δικαστήριο, δεν αποδίδονται. Δεδομένου ότι η παρούσα διαδικασία έχει ως προς τους διαδίκους της κύριας δίκης τον χαρακτήρα παρεμπίπτοντος που ανέκυψε ενώπιον του εθνικού δικαστηρίου, σ' αυτό εναπόκειται να αποφανθεί επί των δικαστικών εξόδων.

Για τους λόγους αυτούς,

ΤΟ ΔΙΚΑΣΤΗΡΙΟ (δεύτερο τμήμα),

κρίνοντας επί του ερωτήματος που του υπέβαλε με Διάταξη της 16ης Μαρτίου 1993 το Arbeitsgericht Elmshorn, αποφαίνεται:

Το κοινοτικό δίκαιο δεν εμποδίζει τα εθνικά δικαστήρια να εξετάζουν αν συμβιβάζεται προς το σύνταγμα του οικείου κράτους μέλους εθνικός κανόνας ο οποίος θέτει σε δυσμενέστερη θέση, σε σχέση με τους υπηκόους των άλλων κρατών μελών, τους ημεδαπούς εργαζομένους οι οποίοι βρίσκονται σε κατάσταση που δεν συνδέεται κατά οποιονδήποτε τρόπο προς μια από τις καταστάσεις που ρυθμίζει το κοινοτικό δίκαιο.

Mancini Schockweiler Murray

Δημοσιεύθηκε σε δημόσια συνεδρίαση στο Λουξεμβούργο στις 16 Ιουνίου 1994.

Ο Γραμματέας

R. Grass

Ο Πρόεδρος του δευτέρου τμήματος

G. F. Mancini